

SAMEN LOKAAL SOCIAAL BELEID MAKEN

MISSIE EN VISIE APSMO

2025 - 2031

Het Antwerps Platform Sociale MiddenveldOrganisaties is...

... een coalitie die 25 Antwerpse sociale middenveldorganisaties verbindt rond een gedeelde visie op de Antwerpse samenleving en een goed lokaal sociaal beleid. APSMO is een constructieve gesprekspartner voor beleidsmakers vanuit noden en signalen gecapteerd op het terrein.

Elke organisatie vertrekt vanuit zijn eigenheid: een eigen aanpak, doelgroep en verhaal. Binnen APSMO wordt hun kracht en expertise gebundeld om vanuit deze diversiteit een gemeenschappelijke visie te ontwikkelen op strategieën van politisering rond maatschappelijke thema's zoals armoede, racisme, uitsluiting of wonen.

Deze gemeenschappelijke visie wordt vertaald naar een memorandum.

Deze sociale middenveldorganisaties delen als opdracht er voor te zorgen dat mensen gebruik maken van hun sociale rechten en voordelen. Zij vertrekken vanuit de vaststelling dat het niet alleen de mensen zelf zijn die verantwoordelijk zijn voor hun situatie. Maatschappelijke problemen op het niveau van de samenleving moeten ook worden aangepakt.

World Social Work Day 2024

Streven naar toegankelijkheid

“Een proactieve dienstverlening wacht niet tot mensen een vraag hebben gesteld”

Waar willen we naartoe?

Sociale grondrechten zijn de belangrijkste hefboom in de strijd tegen armoede en uitsluiting. Deze zijn echter niet voor iedereen gegarandeerd en gewaarborgd. Het decreet lokaal sociaal beleid ambieert om grondrechten te realiseren en zo een menswaardig bestaan te creëren.

Het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens en de Belgische Grondwet (artikel 23 en 24) helpen ons om het concept ‘menswaardig bestaan’ te concretiseren:

Ieder heeft het recht een menswaardig leven te leiden. Daartoe waarborgen de wet, het decreet of de in artikel 134 bedoelde regel, rekening houdend met de overeenkomstige plichten, de economische, sociale en culturele rechten, waarvan ze de voorwaarden voor de uitoefening bepalen. Die rechten omvatten inzonderheid :

- 1° het recht op arbeid en op de vrije keuze van beroepsarbeid in het raam van een algemeen werkgelegenheidsbeleid dat onder meer gericht is op het waarborgen van een zo hoog en stabiel mogelijk werkgelegenheidspeil, het recht op billijke arbeidsvoorwaarden en een billijke beloning, alsmede het recht op informatie, overleg en collectief onderhandelen;
- 2° het recht op sociale zekerheid, bescherming van de gezondheid en sociale, geneeskundige en juridische bijstand;
- 3° het recht op een behoorlijke huisvesting;
- 4° het recht op de bescherming van een gezond leefmilieu;
- 5° het recht op culturele en maatschappelijke ontplooiing;
- 6° het recht op gezinsbijslagen.

Onderbescherming is een situatie waarbij burgers hun rechten niet gerealiseerd zien. Hier zijn diverse redenen voor: mensen kennen de juiste diensten niet, het aanbod van diensten is niet aangepast, mensen begrijpen de aangeboden informatie niet of slagen er niet in om de juiste procedure te volgen...

Het bestrijden van onderbescherming betekent minimaal dat mensen recht hebben op financiële bijstand of een leefloon. Maximaal betekent dit dat zij hun sociale grondrechten (verankerd in de grondwet) waargemaakt zien. Het is belangrijk dat we zoveel mogelijk vanuit deze maximale definitie vertrekken. Dit **grondrechtenperspectief** is belangrijk, omdat ook financiële bijstand of een leefloon alleen geen garantie biedt op een menswaardig bestaan.

Willen we deze grondrechten realiseren, is er nood aan **toegankelijke hulp- en dienstverlening** die ook de 1 op 5 Antwerpenaren bereikt die in onderbescherming leeft. Een groep die extra kwetsbaar is, zijn mensen zonder wettig verblijf. Bijvoorbeeld de toegang tot geneeskundige zorgen voor hen openhouden, biedt garanties op goedkopere gezondheidszorg en voorkomt gezondheidsproblemen in de ruimere samenleving.

Hoe kunnen we onderbescherming tegengaan?

Nabijheid	Dienstverlening dicht bij inwoners organiseren, werkt drempels weg. Door versterkte samenwerking tussen diensten worden herkenbare en laagdrempelige onthaalplaatsen in de wijk gecreëerd, waar inwoners terecht kunnen met vragen.
Proactief handelen	We hebben nood aan een hulp- en dienstverlening die proactief werkt. In tegenstelling tot 'reactief zijn' en te reageren of inspelen op gebeurtenissen of omstandigheden, betekent proactief zijn initiatief nemen om problemen voor te zijn. Hierin neemt de overheid zelf ook verantwoordelijkheid om rechten actief te realiseren. Proactieve praktijken zijn bv. telefonisch, schriftelijk of persoonlijk contact opnemen met mensen om hen te wijzen op de steun waar ze recht op hebben. Onderzoek wees uit dat dit het gebruik van rechten en de toegankelijkheid van diensten verhoogt (Boost et al., 2020).
Begrijpbaar communiceren	De informatie die de stad aanbiedt, wordt in begrijpbare, duidelijke taal geschreven. Drempels voor mensen die laaggeletterd zijn, de Nederlandse taal niet begrijpen, die digitaal niet mee zijn... worden weggewerkt.
Netwerk	Samenwerking tussen diverse actoren (zowel middenveld als beleid) vanuit een gedeelde verantwoordelijkheid om een breed vangnet te creëren.
Generalistisch	Breed inzetbare hulp- en dienstverlening die aansluit bij verschillende levensdomeinen. Mensen met noden in verschillende levensdomeinen hebben een integrale benadering nodig. Bv. door een integrale blik in de begeleiding, oog voor rechtenverkenning, actief doorverwijzen, samenwerking met andere hulpverleners en een signaalfunctie naar het beleid toe.
Outreachend	Mensen bereiken die niet tot hun rechten komen vereist een actieve benadering van mensen in hun eigen omgeving. Door bij hen langs te gaan en door hun ogen naar de werkelijkheid te kijken, zie je plots drempels die je niet ziet als je aan de andere kant staat. Lokale besturen moeten voelsprietten kunnen uitsteken: meer aanwezig zijn op het terrein, signalen opvangen en er beleidsmatig iets mee doen. Is een lokaal bestuur niet bereid de organisatie bij te sturen, te aanvaarden dat het ook fouten kan maken (of er ruimte is voor verbetering) en de signalen ernstig te nemen, dan heeft outreachend werken niet veel zin.
Krachtgericht	Emancipatorische aanpak waarbij mensen zelf hun weg naar rechten vinden, ondersteund door werkers. Door versterkend te werken, vanuit vertrouwen, openheid en een niet-bestrafende houding, krijg je duurzame resultaten.

Streven naar een stad waarin iedereen zich thuis voelt

"Ontmoeting, interactie en confrontatie zijn essentieel, zowel tussen individuen en groepen als tussen bevolkingsgroepen en het beleid."

Waar willen we naartoe?

Grondrechten zijn voor iedereen toegankelijk, onafhankelijk van afkomst, socio-economische klasse, de juiste papieren, geaardheid of gender. Een inclusieve stad creëert kansen om volwaardig deel te nemen aan de samenleving. Wanneer grondrechten en de toegang ertoe gegarandeerd zijn, hoeven mensen niet langer elkaars concurrenten te zijn.

Toch wordt de toegang tot grondrechten nog vaak bemoeilijkt of worden mensen van deze grondrechten uitgesloten. Uitsluiting doet zich ook voor op vlak van representatie. Wie uitgesloten wordt, weet dit niet altijd op de juiste tafel te leggen of wordt niet begrepen in de impact, omdat je gesprekspartners te ver afstaan van jouw leven en situatie. Om die kloof te overbruggen, is het middenveld een noodzakelijke partner in het herkennen en aanpakken van uitsluitingsmechanismen op verschillende kruispunten.

Inclusie nastreven en uitsluiting aanpakken

Kruispuntdenken	Laagdrempelige ontmoeting	Discriminatie bestrijden op alle niveaus
Diversiteit valt niet samen met een enkele categorie. Kruispuntdenken belicht de wisselwerking tussen kenmerken die kunnen bijdragen aan verschillen in macht, ongelijkheid en privilege, zoals gender, huidskleur, etniciteit, klasse, leeftijd of validiteit. De kruispunten tussen deze kenmerken hebben een impact op de ontwikkeling en kansen van mensen. Werken vanuit dit perspectief betekent het vermijden van het beoordelen van mensen op maar één van hun vele met elkaar verweven kenmerken.	Om in de stedelijke context van diversiteit ontmoeting te realiseren zijn praktijken van informaliteit nodig. Het samenleven bevordert wanneer mensen elkaars burens, straatgenoten of gedeelde belangenbehartigers worden. Vanuit deze gedeelde basis kan een gedeelde toekomst groeien. Mensen met gemeenschappelijke interesses, problemen of belangen, ervaren superdiversiteit minder als een bedreiging. Ontmoeting, interactie en confrontatie zijn essentieel, zowel tussen individuen en groepen als tussen bevolkingsgroepen en het beleid.	Om respectvolle ontmoetingen mogelijk te maken tussen individuen, zijn afspraken en respectvol en inclusief taalgebruik belangrijk. Op meso-niveau is het belangrijk dat het middenveld actief een diversiteitsbeleid opzet, uitdraagt en hierin gestimuleerd en ondersteund wordt. Daarnaast moet ook structurele uitsluiting aangepakt worden, door discriminatie actief op te sporen en te sanctioneren bv. met praktijktesten op de woon- en arbeidsmarkt.

Streven naar een stad waarin iedereen thuis kan komen

Focus op het verbeteren van publieke ruimte, zonder aandacht voor betaalbare en kwalitatieve huisvesting in deze ruimte, dreigt de gentrificatieagenda te versterken.

Waar willen we naartoe?

Het recht op betaalbare, kwalitatieve en duurzame huisvesting, is geen abstract ideaal, maar een grond- en mensenrecht. Het recht op wonen gaat om het recht op een betaalbare, passende, gezonde, zekere en veilige woonplek. Het gaat om een recht op een thuis. Dit recht staat voor veel mensen onder druk.

Een goede woning staat op een goede plek, met toegang tot werk, scholen, opvang, gezondheidszorg. Voor wie een laag inkomen heeft, is ook nabijheid van openbaar vervoer, werk en diensten wenselijk.

Publieke ruimte is belangrijk voor stedelijke leefbaarheid. Het stimuleert ontmoeting en bevordert sociale cohesie. Het creëert ruimte voor spel en beweging. Dat is in het bijzonder het geval voor lagere inkomensgroepen, die vaak (te) klein gehuisvest zijn en de publieke ruimte als verlengstuk van hun woning zien.

Publieke ruimte

Wie het meest nood heeft aan publieke ruimte, heeft die het minst. In stedelijke buurten met de hoogste armoedecijfers en de kleinste woningen, zijn er minder pleinen en groene ruimtes. Het is er druk.

Beleid rond publieke ruimte is meestal gericht op veiligheid, genot en rust voor mensen die consumeren of woon-werktrajecten afleggen. Dit leidt tot verdringing en onderdrukking van kinderen, jongeren en groepen die aanwezig zijn zonder aan die norm te voldoen.

Maar mensen leven niet alleen in de publieke ruimte, ze hebben ook nood aan een private ruimte, aan een huis. Focus op het verbeteren van publieke ruimte, zonder aandacht aan betaalbare en kwalitatieve huisvesting in diezelfde ruimte, dreigt de bestaande gentrificatie te versterken. Een aangename leefomgeving wordt dan een meerwaarde voor wie het kan betalen, maar het drijft de stad verder weg van een welvaartsagenda die iedereen toegang geeft tot een kwalitatieve en betaalbare woning en woonomgeving.

Door de stijgende prijzen en veranderende sociale dynamiek voelen de oorspronkelijke bewoners, vaak mensen in een maatschappelijk kwetsbare positie, zich minder thuis in hun wijk of kunnen ze er niet blijven wonen. Ze worden verdrongen.

Housing action day 2024

Sociaal wonen = iedereen belonen

Dakloosheid is een keuze van beleid

Betaalbaar en kwalitatief kunnen wonen

De wooncrisis is een maatschappelijk probleem en vereist een integrale maatschappelijke aanpak. De wooncrisis treft elke deelmarkt van de woonmarkt, terwijl sociale woningen én privaat huren én eigendom verwerven elk toegankelijk, kwaliteitsvol, betaalbaar en woonzeker moet zijn. Maatregelen op één deelmarkt mogen geen negatieve effecten hebben op andere deelmarkten.

Sociaal wonen	Private huurmarkt	woonzekerheid
Veel meer sociale woningen Met 40.000 gezinnen op de wachtlijst voor een sociale woning, is het aanbod ontoereikend. Het aandeel sociale woningen zakte in Antwerpen naar een dieptepunt van 9,2%. Er is nood aan meer sociale woningen, zodat 'armenhuisvesting' kan gaan naar 'volkshuisvesting'.	Eerlijke toegang Niet de juiste naam, gezinssamenstelling, huidskleur, inkomen? Een beperking? Op de private huurmarkt speelt dat in je nadeel. Naast sensibilisering rond discriminatie, moet deze ook actief bestreden worden via controles met praktijktesten en waar nodig sanctionering. Kwetsbare huurdershuishoudens moeten op maat ondersteund worden door de uitbouw van een centraal huurwaarborgfonds.	Roei dak- en thuisloosheid uit Vermijd via preventieve woonbegeleiding dat mensen hun woonst verliezen. Biedt woongerichte hulp aan jongvolwassenen die risico lopen op dak- of thuisloosheid. Voor thuislozen in opvangcentra, op straat of verborgen plekken, moeten woongerichte oplossingen gecreëerd worden, bv. via het 'housing first' principe.
1/5 nieuwe woningen verplicht sociaal Voer de sociale last opnieuw in: bij elke ontwikkeling vanaf 5 woningen moet minstens een vijfde voor sociale huur bestemd worden.	Verplichte kwaliteitscontroles Verplicht conformiteitsonderzoek voorafgaand tehuurstelling. Ondersteun eigenaars van panden die niet de middelen hebben om dit aan de juiste normen aan te passen.	
Inclusieve sociale huurmarkt Sociale huurders en kandidaat-huurders moeten aan steeds meer voorwaarden voldoen, die losstaan van hun woonbehoefte. Het nieuwe toewijzingssysteem voorziet minder toewijzingen en lokale binding wordt een uitsluitingscriterium. Bouw deze groeiende voorwaardelijkheid af.	9-jarige huurcontracten de norm Woonzekerheid is cruciaal om rust te vinden in je woning, om je leven verder uit te bouwen. Versterk de woonzekerheid door contracten van korte duur minder aantrekkelijk te maken voor verhuurders en hun aandeel op de private woninghuurmarkt te beperken.	
Gerichte ondersteuning in energie- en klimaatuitdaging Maak actief werk van een sociaal woonvernieuingsbeleid met focus op maximale ontzorging en ondersteuning van eigenaarsbewoners en verhuurders. Met een buurtgerichte en collectieve aanpak.	Huurprijs en kwaliteit in balans Er is geen tekort aan woningen, wel aan betaalbare en kwaliteitsvolle woningen. Huurprijs en woonkwaliteit zijn volledig uit balans. In afwachting van de uitbreiding van het sociaal woningpatrimonium moet een huurprijsobjectivering gepaard gaan met een ruimere uitrol en automatische toekenning van huurtoelages.	

Streven naar een stad waar iedere stem telt

"Als je inclusieve resultaten wil, moet je de processen ook inclusief maken"

Waar willen we naartoe?

In onze **representatieve democratie** kiezen burgers vertegenwoordigers die het best hun belangen behartigen. We verwachten van verkozenen dat ze niet enkel beslissingen nemen in het belang van de meerderheid, maar dat zij ook de rechten en belangen van minderheidsgroepen beschermen. Ook mensen in een maatschappelijk kwetsbare positie kunnen een waardevolle bijdrage leveren aan lokaal sociaal beleid. Zij worden echter te weinig gehoord. Waar zij van wakker liggen, is te vaak geen politieke prioriteit en hun stem weerklinkt te weinig in beleidsbeslissingen.

Dit kan gebeuren door consultaties, referenda, burgerpanels en andere vormen van participatie die inspraak in de besluitvorming van beleid mogelijk maken. Om de complexe problemen aan te pakken waar zij mee geconfronteerd worden, is een goede samenwerking nodig tussen lokaal beleid, middenveld, organisaties, verenigingen én mensen in een maatschappelijk kwetsbare positie. Participatie is een sleutelwoord, waar mensen worden betrokken bij de opmaak, de uitvoering en de evaluatie / bijsturing van beleidsbeslissingen.

Het is essentieel dat burgers en maatschappelijke organisaties **kritiek** kunnen uiten en dat politici **verantwoording** afleggen voor hun beslissingen. Media, NGO's en burgerbewegingen spelen hierbij een cruciale rol door misstanden aan het licht te brengen en beleidsmakers ter verantwoording te roepen.

Evalueer beleid in samenwerking met academisch onderzoek en het middenveld

De problemen in onze stad zijn complex en dynamisch. Beleid moet daarom geëvalueerd en bijgesteld worden. We pleiten voor een dialogische benadering met voldoende aandacht voor de perspectieven van doelgroep, beleid, professionals en middenveld. We hanteren hierbij het liefst een breed perspectief op beleidsevaluatie, waarbij niet enkel de uitkomsten worden zichtbaar gemaakt, maar ook aandacht wordt besteed aan de werkzame mechanismen. Hierdoor krijgen we een zicht op de impact van beleid en kunnen we ook het beleid en bestaande praktijken verbeteren en opschalen. We brengen dus in kaart "wat werkt, voor wie, waarom en onder welke omstandigheden".

Welke rol voor APSMO?

Beleidsdomein overschrijdend	Een goed lokaal sociaal beleid omvat meerdere domeinen: sociale zaken, maar ook wonen, publieke ruimte, werken, digitalisering, jeugd, onderwijs, ... De partners van APSMO hebben voelsprietten op het terrein op al deze domeinen, in het bijzonder voor wie moeilijk meekan. APSMO kan en wil een rol van betekenis spelen als gesprekspartner op al deze domeinen.
Structureel overleg	Structureel overleg op al deze domeinen betekent dat we vanuit een aanvullend perspectief mee kunnen analyseren over hoe bepaalde problematieken tot stand komen en wat mogelijke oplossingen zijn.
Ruimte voor innovatie en experiment	Ruimte voor innovatieve en experimentele projecten in co-creatie met de stad: in functie van sociale winst meer over het muurtje kijken, opzoeken van regelluwe ruimtes en vermindering van administratieve rompslomp.
Participatief lokaal sociaal beleid	Samen aan lokaal sociaal beleid bouwen vanuit een gelijkwaardige relatie tussen middenveld – stad. Momenten creëren waar sociaal werkers, hun doelgroepen en organisaties op participatieve manier mee structureel kunnen nadenken over sociaal beleid.

Voor verdere verduidelijking kan je contact opnemen met de netwerkcoördinator van APSMO

Sofie Sas

0495 331 535

netwerk.apsmo@gmail.com